

Ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų metinių ataskaitų pateikimo ir vertinimo tvarkos aprašo priedas

(Ilgalaikės institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programos vykdymo metinės ataskaitos pavyzdinė forma)

ILGALAIKĖS INSTITUCINĖS MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS (SOCIALINĖS, KULTŪRINĖS) PLĖTROS PROGRAMOS METINĖ ATASKAITA

Gauta Lietuvos mokslo taryboje

(Data – pildo Taryba)

Ataskaitos registracijos Nr.

(Pildo Taryba)

1. DUOMENYS APIE PROGRAMĄ

Programos pavadinimas	XIX amžiaus sociokultūrinis laukas: visuomenės grupės, asmenybės, institucijos
Mokslo ir studijų institucija (programos vykdytoja)	Lietuvos istorijos institutas (LII) Lietuvos istorijos institutas, Kražių g. 5, LT-01108 Vilnius, tel. (8-5) 261 4436, e.paštas sekretoriatas@istorija.lt kodas 111955361 AB Swedbank, kodas 70440. Sąskaitos nr. LT027300010002458291 Lietuvos kultūros tyrimų institutas (LKTI) Saltoniškių 58, LT-08105, Tel. 2751898, e. paštas lkti@lkti.lt kodas 111961791 AB SEB bankas, kodas 70440. Sąskaitos nr. LT40 7044 0600 0175 7212
Programos trukmė	2017–2021
Laikotarpis, už kurį teikiama ataskaita	2019 m.
Programai skirti norminiai etatai	5,56 (LII); 2,75 (LKTI)

2. PROGRAMOS VYKDYTOJAI

Eil. Nr.	Mokslo laipsnis	Vardas, pavardė	Pareigos
Programos vadovas			
1.	Habil. dr.	Tamara Bairašauskaitė	Vyriaus. m. d. (1,0 etatas)
Kiti programos vykdytojai			
2.	Dr.	Vida Bakutytė	Vyriaus. m. d. (0,75 etato)
3.	Dr.	Reda Griškaitė	Vyr. m. d. (1,0 etatas)

4.	Dr.	Algimantas Katilius	Moksl. d. (0,5 etato)
5.	Dr.	Jolita Mulevičiūtė	Vyr. m. d. (0,75 etato)
6.	Habil. dr.	Aldona Prašmantaitė	Vyr. m. d. (0,75 etato)
7.	Dr.	Jolanta Širkaitė	Vyr. m. d. (0,25 etato)
8.	Dr.	Rūta Marija Vabalaitė	Moksl. d. (0,25 etato)
9.	Dr.	Dalius Viliūnas	Vyr. m. d. (0,75 etato)
10.	Dr.	Vilma Žaltauskaitė	Moksl. d. (1,0 etatas)

3. ATLIKTI DARBAI IR PROGRAMOS REZULTATAI

Programos tikslas yra tirti „ilgojo XIX amžiaus“ Lietuvos visuomenės grupių ir jų atstovų sociokultūrinę veiklą bei kultūrinę reprezentaciją.

2019 m. dešimt mokslininkų tęsė įvairių Lietuvos visuomenės socialinių grupių ir jų atstovų sociokultūrinės veiklos tyrimus. Išsikelti uždaviniai vykdyti laikantis probleminio / teminio principo, taip, kaip buvo planuota. Daug dėmesio skirta naujų istorijos šaltinių paieškai Lenkijos, Lietuvos ir Rusijos archyvuose, bibliotekų rankraščių skyriuose, šaltinių analizei ir interpretacijai. Išvykoms į Lenkijos archyvus pasinaudota LII tarpinstitucinių mainų programa (T. Bairašauskaitė, R. Griškaitė, A. Prašmantaitė). J. Mulevičiūtė atliko tyrimus Varšuvoje ir Sankt Peterburge. Tyrimų rezultatai pateikti studijoje, straipsniuose, konferencijų pranešimuose, rašomų monografijų skyriuose, rengiamose ir paskelbtose šaltinių publikacijose.

Siekiant programos tikslo buvo įgyvendinami šie uždaviniai:

I. Pirmąjį uždavinį įgyvendino trys tyrėjos, nagrinėjusios intelektualinės bajorijos (dvarininkijos), save suvokusios kaip krašto istorinės ir kultūrinės atminties saugojimo ir jos tolesnio kultūrinio vystymo organizatore, kultūrinę veiklą. Ataskaitiniais metais tirti intelektualiniai bajorų užsiėmimai: rekonstruotas Teodoro Narbuto Šiaurių dvaro bibliotekos ir archyvo vaizdas, tirta bajorų sociokultūrinė atmintis, atsispindinti dvarų archyvuose sukauptoje privačioje korespondencijoje ir dvarų aprašymuose; papildytas 2018 m. iš esmės atliktas bajorų kilmės intelektualų kultūrinės veiklos mieste tyrimas (Faustyno Łopatyńskio atvejis).

Tamara Bairašauskaitė (1,0 etatas) tyrė temą *Bajorų atmintis: luomo, giminės ir dvaro istorija privačiuose rinkiniuose (XIX a. antroji pusė – XX a. pr.)*. Pagrindinė tyrimų kryptis buvo susijusi su bajorų dvarų archyvuose išlikusia privačia korespondencija, keliančia nemažai metodologinių problemų siekiant ją naudoti kaip istorijos šaltinį. Praeities rekonstrukcijoje ši korespondencija paprastai pasitelkiama kaip asmeninių patirčių, jausmų, kasdienybės atspindėjimas ar svarbesnių įvykių liudininkė, labiau pasiteisinanti mikroistorijos ar kasdienybės istorijos tyrimuose. Tyrimui pasitelktas gerai išlikęs Bialozorų, Končų ir Römerių privačių laiškų korpusas, parodė, kad laiškų kaip istorijos šaltinio naudojimo galimybės prasiplečia, kai susieina individuali ir grupinė įtinklėtų korespondentų kultūrinė praktika. Įtinklinti privačios erdvės adresantai ir adresatai bendromis pastangomis formavo vientisą naratyvą, leidžiantį ne tik rekonstruoti šeimos / giminės istoriją, išsaugoti bajorų giminės kolektyvinę atmintį, bet ir perprasti XIX a. Lietuvos bajorų gyvensenos sociokultūrinį modelį. Kita 2019 m. planuota užduotis buvo rengti publikaciją apie Römerių dvarų dokumentus giminės archyvuose. Buvo parengtas 2,5 aut. l. dokumentų perrašas (pirmiausia dvarų inventoriai), tačiau perrašo tekstas nebuvo išverstas, kaip planuota. Publikacijos rengimas tęsiamas 2020 m., šis atsilikimas nuo plano bus likviduotas. Kaip ir buvo numatyta programoje, organizavo ilgalaikės programos mokslinę konferenciją *Intelektas ir vaizduotė XIX amžiaus sociokultūriniame lauke*, kurioje buvo pristatyti naujausi programos dalyvių tyrimai.

Parengė planuotą straipsnį:

1. Privati korespondencija kaip bajorų šeimos istorijos šaltinis: Bialozorų, Končų ir Römerių atvejis (XVIII a. pab. – XIX a. 6 deš.), teikiamas leidiniui *Istorijos šaltinių tyrimai*, t. 7, (1,7 aut. l.)

Reda Griškaitė (1,0 etatas) tęsė temą *Dvaras kaip archyvas: bajorija ir Lietuvos istorijos tyrimai (XIX a. 4–7 d.)*. Ataskaitiniais metais buvo atlikti monografijos „Intelektiniai Teodoro Narbuto pomėgiai: Šiauriai kaip Lietuvos istorijos rašymo dirbtuvės“ parengiamieji darbai, parašytas vieną skyrius apie dalyko istoriografiją. Parašytas straipsnis „Šiaurių dvaro savininko Teodoro Narbuto bibliotekos ir archyvo kolekcija (rekonstrukcijos bandymas)“.

Pastarojo tyrimo tikslas buvo rekonstruoti ir apibendrinti Teodoro Narbuto (Teodor Mateusz Ostyk-Narbutt, 1784–1864) Šiaurių dvaro (Gardino gubernija, nuo 1843 m. – Vilniaus gubernija, Lydos apskritis) bibliotekos ir archyvo kolekcijas. Iki šiol tyrėjų dėmesio sulaukė tik šio istoriko sukauptas knygų ir periodinių leidinių rinkinys (turinys, komplektavimas, rečiau – rinkinio likimas). Paraštėse buvo palikta svarbiausia bibliotekos dalis – rankraščių kolekcija, vadinamasis dvaro archyvas. Tyrimas parodė, kad Šiauriuose buvo sukauptas unikalus tam laikui Lietuvos istorijos dokumentų ir jų nuorašų rinkinys ir kaip tik jį galima vadinti dvaro bibliotekos širdimi. Svarbu minėti ir tai, kad dvaro archyvą sureikšmino ir pats autorius svarbiausiame, apie 1851 m. jo paties sudarytame asmeninės bibliotekos registre *Spisanie Muzeum w Szawrach* (dokumentas saugomas LMAVB RS), kaip tik Lietuvos istorijos dokumentų kolekciją išskeldamas į pirmas pozicijas. Tyrimas parodė, kad ne mažesni vaidmenį rašant svarbiausią T. Narbuto veikalą *Dzieje narodu litewskiego* (t. 1–9, Vilnius, 1835–1841) turėjo ir greta knygų ir rankraščių sukauptos lietuviškų senienų artefaktų, numizmatikos ir net istorinių paveikslų kolekcijos. Taip Šiauriuose buvo sukurtos unikalios Lietuvos istorijos rašymo dirbtuvės. Šiuo požiūriu su T. Narbuto Šiauriais galėjo konkuruoti tik dar vienas vadinamasis intelektinis, arba universitetinis, dvaras – Mykolo Balinskio (Michał Wincenty Feliks Baliński, 1794–1864) Jašiūnai (Vilniaus gubernija, Vilniaus apskritis). Svarbiausia medžiaga tyrimui buvo Šiaurių archyvo fragmentai (LMAVB RS, pavienių unikalių dokumentų yra LVIA ir AGAD) ir net penki mūsų dienas pasiekę Šiaurių dvaro bibliotekos katalogai (LMAVB RS, VUB RS ir LVIA; du iš jų sudarė imperiniai valdininkai jau po istoriko mirties), T. Narbuto mokslinė korespondencija, amžininkų atsiminimai, Šiaurių dvaro sekvestro byla (LVIA), kuri padėjo atkurti ir pačią bibliotekos patalpą – jos apimtį, interjerą, net baldus, kuriuose buvo saugomos minėtos kolekcijos). Kai kurie iš šių šaltinių (kaip antai minėtoji sekvestro byla ir Kamilės Narbutaitės-Jurevičienės atsiminimai apie Šiaurų rinkinius) iki šiol mokslo apyvartoje nefunkcionavo visai.

Parengė ir įteikė spaudai straipsnį:

2. Šiaurių dvaro savininko Teodoro Narbuto bibliotekos ir archyvo kolekcija (rekonstrukcijos bandymas), *Knygotyra* (1, 8 aut. l.)
3. Parengė monografijos skyrių apie dalyko istoriografiją (2,0 aut. l.)

Vida Bakutytė (0,00 etato iš 0,75 etato, 2019 m. pagal programą skirtą tik III uždaviniui) 2019 m. neplanuotai tęsė temą *Intelektinių visuomenės grupių ir asmenybių veikla muzikos ir teatro sąjūdyje: reiškinių svarba miesto kultūros plėtrai (XIX a.–XX a. pr.)* tyrimą. 2018 m. spaudai buvo rengiama studija (išaugusi iš dviejų programoje planuotų straipsnių) apie muziką, poetą ir fotografą Faustyną Łopatyńskį, kurio apimtis buvo per didelė publikavimui periodiniame leidinyje. Gavusi LMT finansavimą sklaidai autorė dar atliko papildomą tyrimą LVIA ir LMAVB

RS, surinko naujos rankraštinės medžiagos ir ataskaitiniu laikotarpiu parašė neplanuotus 3,0 aut. l. teksto. Tyrinėjant bajorų kilmės menininko veiklą atsiskleidė daug naujų epochos kontekstui paaiškinti reikšmingų faktų. Neabejotinai patriotiškai nusiteikusio F. Łopatyńskio asmenybė išryškėjo ne kaip marginalinis kultūros veikėjas, bet kaip Lietuvos kultūros istorijai svarbi personalija. Jis rodė ypatingą dėmesį Lietuvos praeičiai ir realijoms (poemos) ir, kas itin svarbu, gyvai lietuvių kalbai (muzika lietuviškam tekstui), artimai bendravo su žymiais Lietuvos kultūrininkais, buvo vienas fotografijos Lietuvoje pradininkų. Atliktas tyrimas leidžia šio asmens veiklą vertinti kaip prisidėjusią prie lietuviybės gajumo imperinio režimo sąlygomis.

II. Antrąjį uždavinį įgyvendino keturi tyrėjai. Jie tyrė Seinų (Augustavo), Vilniaus ir Žemaičių (Telšių) vyskupijų, Užnemunės dvasininkų intelektualinę ir kultūrinę veiklą, Bažnyčios hierarchų ir kitų dvasininkų sociokultūrinę laikyseną ir jos specifines dominantes susitelkiant tiek į dvasininkų grupės, tiek į atskirus asmenis. Rengė publikavimui dvasininkų kūrybinį palikimą.

Algimantas Katilius (0,5 etato), tyrė temą: *Seinų (Augustavo) vyskupijos dvasininkų pastoracinė ir visuomeninė, kultūrinė veikla XIX a.–XX a. pradžioje*. Ataskaitiniais metais tyrinėti bažnytiniai archyvai: Palaimintojo Jurgio Matulaičio muziejaus archyvas; Lietuvos marijonų archyvas; Vilkaviškio vyskupijos istorijos ir bažnytinio meno muziejaus archyvas. Šiuose archyvuose rasta naujos medžiagos prof. J. Totoraičio biografijai. Parašyti du planuoti monografijos apie prof. Joną Totoraitį (1872–1941) skyriai. J. Totoraičio gyvenimo kelias kiek netipiškas dvasininko formacijai. Daugumos to laikotarpio dvasininkų baigė tik keturias ar penkias gimnazijos klases ir vyskupijos kunigų seminarijas, geriausi seminarijos absolventai studijavo Sankt Peterburgo Romos katalikų dvasinėje akademijoje. Tuo tarpu baigęs seminariją J. Totoraitis po seminarijos baigimo buvo parapijos vikaras ir tik po keturių metų slapta išvyko studijuoti į Fribūro universitetą. J. Totoraičio iškeltos idėjos ir pasiūlymai XX a. pr. atitiko to meto Katalikų Bažnyčios socialinį mokymą, kuris rėmėsi popiežių Leono XIII ir Pijaus X enciklikomis. To laikotarpio laiko žymė buvo katalikų išitraukimas į visuomenės socialinių ir net politinių problemų sprendimą. Įvairios katalikų veikimo formos reišėsi visoje Europoje. Lietuvoje taip pat galima pastebėti katalikų veiklos pradžią, ji daugiausia pasireiškė įvairių draugijų kūrimu. J. Totoraičio iškeltos idėjos ir sumanymai buvo aktualūs to laikotarpio visuomeninio gyvenimo kontekste.

Buvo parašyti du monografijos skyriai:

4. „Gimtinė ir mokslo metai“; „Idėjos ir sumanymai“ (2,7 aut. l.).

Aldona Prašmantaitė (0,75 etato), tema *Pranciškaus Ksavero Bohušo (1746–1820) intelektualinė ir kultūrinė veikla XIX a. pirmaisiais dešimtmečiais*. Pagrindinis dėmesys skirtas 1803 m. Vilniaus švietimo apygardos mokyklų generalinės vizitacijos Gardino, Minsko ir Vilniaus gubernijose parengimui spaudai ir su juo susijusiems tyrimams. Atlikti tyrimai LVIA, LMAVB RS, VUB RS, Lietuvos literatūros ir meno archyve, Lenkijos mokslų akademijos archyve Varšuvoje. Pastarajame archyve susipažinta su Liudviko Chmajaus (Ludwik Chmaj) 1941 m. baigtos monografijos apie P. K. Bohušą ir jo pedagoginę veiklą rankraščiu. Rankraščio priedas – perrašytas 1803 m. P. K. Bohušo vizitacijos tekstas šiuo metu turimais duomenimis yra pirmasis bandymas jį paskelbti. Tačiau L. Chmajaus monografija ir jos priedas nėra publikuoti. Užuominos Lietuvos istoriografijoje perša prielaidą, kad XX a. 7-me deš. L. Chmajaus monografija buvo išversta į lietuvių kalbą, bet nepaskelbta, nežinoma, kas ją vertė. Vertimo rankraščio buvimo vieta šiuo metu taip pat nežinoma. Vertimo rankraščiu (tekstu be išnašų dalies) naudojosi apie P.K. Bohušą kaip švietimo idėjų kūrėją rašęs Petras Vegys (Petras Vegys, Švietimo idėjų kūrėjas Ksaveras Bogušas, *Darbai ir dienos*, 2004, t. 37, p. 91–124). Pasak autoriaus, jis rankraštį gavęs

iš prof. M. Jučo. Kol kas nėra galimybės išsiaiškinti, ar M. Jučo archyve šis vertimas tebėra. Profesoriaus archyvas (VUB RS) šiuo metu tvarkomas ir tyrėjams neprieinamas. Neaišku, ar drauge su L. Chmajaus monografija buvo į lietuvių kalbą išverstas ir jos priedas – 1803 m. vizitacijos tekstas. Pastebėtina, kad L. Chmajus naudojo P. K. Bohušo vizitacijos tekstu, kuris tuo metu buvo Istorijos archyve Vilniuje. Patikrinus paaiškėjo, kad L. Chmajaus nurodomas rankraštis buvo išbrauktas iš archyvo įskaitos. M. Lukšienės teigimu, vizitacijos rankraštis, kuriuo naudojo L. Chmajus, yra dingęs (nespausdintas M. Lukšienės straipsnis apie P. K. Bohušą, LMAVB, f. 391), tačiau nuodugnesnė analizė leidžia teigti, kad L. Chmajaus naudotas vizitacijos rankraščio egzempliorius šiuo metu yra saugomas VUB RS (f. 13-184). Kokiomis aplinkybėmis ir kada jis ten pateko – nenustatyta. Mėginant išsiaiškinti P.K. Bohušo vizitacijos teksto nurašymo iš Istorijos archyvo peripetijas ir *de visu* peržiūrint apyrašus, rasta dalies mokyklų išrašų iš šios vizitacijos protokolų knyga, kuri vertintina kaip šiuo metu VUB RS esančios vizitacijos tekstą papildanti medžiaga. Ar būtų tikslinga šį rankraštį publikuoti kaip spaudai rengiamos 1803 m. vizitacijos priedą, abejotina, tačiau rasti duomenys yra svarbūs vizitacijos proceso analizei ir bus panaudoti rašant įvadinį straipsnį. Kaip ir planuota buvo išversta į lietuvių kalbą dalis P. K. Bohušo vizitacijos teksto (3, 0 aut. l.)

Parengtas ir įteiktas spaudai straipsnis:

5. Pranciškaus Ksavero Mykolo Bohušo SJ bažnytinės karjeros bruožai, *XVIII amžiaus studijos*, t. 6, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas (yra parengtas leidinio maketas), (1,4 aut. l.)

Dalius Viliūnas (0,75 etato), tema *Užnemunės sociokultūrinis savitumas (1783–1863) regiono atstovų raštijos paminkluose*. Pagrindinė darbo kryptis – Marijampolės vienuolyno 1758–1834 m. rankraštinės kronikos (LCVA) vertimas į lietuvių kalbą iš lenkų ir lotynų k. Verstos dvi „protokolinės knygos“. Pirma, nuosekliai išversta visa trijų vienuolyno viršininkų (vad. „prezidentų“) mišraus žanro protokolinė knyga. Ji pradėta kaip vienuolyno steigimo dokumentų nuorašų rinkinys, tęsta kaip metraštinis (anuarijus), įgyjantis dienyno (diarijaus) pobūdį. Antra – šio dokumento vertimas papildytas tarpais iš antrosios „protokolinės knygos“ (eliminuojuot spragas chronologijoje, sustiprinant informacinę krūvį) – tai Marijampolės marijonų teologijos ir retorikos profesoriaus užrašai, kalbos, poezijos rinkiniai. Pastarieji yra datuoti, duomenys pateikti chronologine tvarka. Abiejuose „protokoluose“ yra oficialių dokumentų nuorašų (sutarčių, aktų, manifestų, liudijimų, teismo sprendimų etc etc), prakalbų, pamokslų. Išversti 25 šio pobūdžio dokumentai. Kai kurie Marijampolės vienuolyno prezidentai ėjo ir vienuolijos provincijos generolo pareigas. Šiuo atveju Marijampolėje rinkdavosi provincijos kapitula. Sociokultūrinio požiūriu informatyvūs kapitulų nutarimų punktai (skelbti Lenkijoje lotynų k.) taip pat įjungiami į „Kronikos“ korpusą. 1814 m. pozicijoje pridedamas unikalaus, išskirtinai informatyvaus dokumento vertimas – atsakymai į 1814 metų oficialią 7 punktų valdžios anketą, klausiančią, kaip pagerinti valstiečių būklę. Šį vietos žiemionių mentalitetą atskleidžiantį dokumentą kūrė Marijampolės pavieto taryba, kuriai pirmininkavo vienuolyno prezidentas ir provincijos generolas, vienas „Kronikos“ autorių (W. Wolungiewicz). Šis rankraštinis dokumentas surastas Čartoryskių muziejaus bibliotekos rankraštyne, Krokuvoje. Bendra išversto teksto apimtis – 8 aut. l. (125 puslapiai su 120 komentarų). Komentaruose aiškinamos realijos, paminėtos istorinės personalijos, žemės, kainų, svorio, geometrinių matų ir kt. istorinių terminų reikšmė, komentuojamos kontroversiškos teksto vietos bei *ad hoc* joms keliamos hipotezės. Analitinė dalis (tyrimas) sudaro per 4,0 aut. l.

Omnia nova est. Parengtoje šaltinio publikacijoje teikiama daugybė faktų, datų, kitų duomenų, kurie nefunkcionavo regioninėje ir Lietuvos istorijoje (pvz., Marijampolės pirmosios, sudegusios bažnyčios vieta; duomenys evangelikų ir žydų bendruomenių istorijai, nauji

duomenys valstiečių ir žiemionių istorijai). Aibė naujų duomenų, gerokai tikslingančių Prūsijos karalystės, Varšuvos kunigaikštystės ir Lenkijos karalystės lietuviškosios dalies istorijos sampratą.

Pagal planą šaltinis turėjo būti išspausdintas 2019 m., tačiau autoriui dar būtina susipažinti su penkių XIX a. lenkų vienuolynų kronikų moksliniais leidiniais (daugiau iš XIX a. jų nėra) ir dalyko moksline literatūra (apie 25 pozicijos), nesančia LT b-kose. Numatytas darbas Tautinėje bibliotekoje Varšuvoje. Leidinys bus išleistas 2020 m. LLTI rankraštyne rasta naujų duomenų rengiamai studijai (šaltiniai ir tyrinėjimai) apie Užnemunės pilietines dainas. Todėl vėluojama ją galutinai parengti spaudai, juolab – kaip buvo planuota 2019 m. – išleisti.

Parengtas ir priimtas spaudai straipsnis:

6. Apie Užnemunės tautinius atgimimus. Pilietinių vertybių vaizdiniai XIX a. pirmosios pusės anoniminėje poezijoje. *Logos*, (1,0 aut. l.)

Vilma Žaltauskaitė (1,0 etato) tyrė temą *Romos katalikų dvasininkų sociokultūrinės laikysenos XIX a. II pusės Lietuvoje*, rinko medžiagą LVIA, LMAVB RS, VUB RS. Tyrinėti istoriografijoje nesulaukę dėmesio Vilniaus ir Žemaičių (Telšių) vyskupijų Romos katalikų dvasininkų tarnybos prasižengimai XIX a. II pusėje. Nagrinėta Romos katalikų dvasininkų tarnybos samprata, jų socialinis elgesys, prasižengimai, centrinės ir vietinės pasaulietinės ir dvasinės valdžios požiūris į juos. Tyrimas atskleidė pasaulietinės valdžios represinę sistemą, dvasininkų prasižengimų vertinimą ir bausmių praktiką, Bažnyčios, dvasininkų sociopolitinę laikyseną, jų poziciją pasaulietinės valdžios ir tikinčiųjų bendruomenės atžvilgiu. Tyrimo naujumas grindžiamas tuo, kad analizei pasitelkta unikali, mokslinėje apyvartoje nenaudota medžiaga, kad straipsnyje pateikiama sisteminė analizė skirta Vilniaus ir Žemaičių (Telšių) vyskupijos dvasininkų tarnybiniais prasižengimams. Padaryta išvada, kad vyskupas turėjo teisę bausti savo vyskupijos dvasininkus. Tai buvo nurodoma ir Kanonų teisėje, ir pasaulietiniuose imperijos įstatymuose. Visgi Romos katalikų dvasininkų situacija buvo komplikauta, nes pasaulietinė valdžia laikė juos valstybės tarnautojais ir su jų pareigų atlikimu siejo tam tikrą visuomenės funkcionavimo tvarką. 1863–1864 metų sukilimas dvasininkų situaciją komplikavo dar labiau. Valdžia juos pripažino vienu iš reikšmingiausių sukilimo organizatorių ir valstybės priešų, todėl jiems taikė ir pasauliečiams taikytas sankcijas (pvz., administracines nuobaudas, skiriamas vietinės valdžios be teismų sprendimų). Taip pat buvo tiriama kunigo Juozo Tumo tarnystė XIX a. pabaigos Žemaičių (Telšių) vyskupijos kontekste. Analizuota, kuo Tumo pašaukimas, mokslai Žemaičių (Telšių) seminarijoje Kaune, pirmieji dvasininko tarnystės metai vikaro, filialisto pareigose skyrėsi nuo kitų 600 Žemaičių (Telšių) vyskupijos dvasininkų tarnystės. Tumas buvo ypatingas tuo, kad nuo pirmųjų metų seminarijoje priklausė *kitokių* dvasininkų subgrupei ir buvo tipiškas tos subgrupės individas. Šią subgrupę iš kitų klierikų išskyrė jos narių santykis su visuomene, valstybe. Jie jau turėjo savarankiškos savišvietos, organizavimosi patirties gimnazijose, universitetuose, taip pat intelektualinio organizuoto darbo patirties, o jų bendradarbiai, komunikacinis ratas buvo ne tik seminarijų bendramoksliai, bet ir pasauliečiai. Tyrimo išvadose konstatuojama, kad svarbu Tumą vertinti anuometinės Bažnyčios raiškos galimybių ir socialinių pozicijų kontekste. Katalikų bažnyčia kaip struktūra XIX a. patyrė Rusijos imperijos, kurioje Stačiatikių bažnyčia buvo valstybinė, spaudimą. Tai sąlygojo, kad Bažnyčia buvo itin įtari priimdama socialines naujoves, naujus kultūrinius reiškinius. Tai, ką patyrė Tumas, buvo gana tradicinė Bažnyčios laikysena jauno dvasininko atžvilgiu ir jos reakcija į nepaklusnią asmenybę, kuri teologines paklusnumo, nuolankumo dorybes, hierarchinius dvasininkijos santykius vertino ne tik kaip dvasininkas, ugdytas potridentinėje tradicijoje, bet ir kaip modernizacijos procesą, nacionalizmus patiriančios visuomenės narys.

Parengti ir įteikti spaudai straipsniai:

7. Romos katalikų dvasininkų tarnybos prasižengimai (XIX a. II pusė), *Lietuvos istorijos metraštis*, (1,5 aut. l.)
8. Kunigo Juozo Tumo tarnystė XIX a. pabaigos Žemaičių (Telšių) vyskupijos kontekste, *Colloquia* (1,0 aut. l.)

III. **Trečiajį uždavinį** įgyvendino keturios tyrėjos. Jos nagrinėjo estetikos ir meno filosofijos idėjų sklaidą universitetinėje aplinkoje, visuomenės reakciją į vaizdo ideologijos sklaidą, romantizmo filosofų estetines pažiūras, analizavo dailininko moralines ir filosofines nuostatas, nagrinėjo vokalo menininkų veiklą sociokultūriniame lauke.

Vida Bakutytė (0,75 etato), tyrė temą *Intelektinių visuomenės grupių ir asmenybių veikla muzikos ir teatro sąjūdyje: reiškinių svarba miesto kultūros plėtrai (XIX a.–XX a. pr.)*.

Parašyta planuota monografijos „Moterys modernėjančio Vilniaus muzikinėje ir teatrinėje kultūroje (XIX–XX a. pr.)“ dalis. Joje nagrinėjamas ankstyvesnis, nei stygininkės-atlikėjos ar dramos aktorės, reiškinys. Tai susiję su kultiniu „dainuojančios moters“ įvaizdžiu nuo Senovės Romos ar Graikijos laikų ir, skirtingai nei stygininkų radimasis, dainininkų veikla nesusijusi su moterų lygiateisiškumo judėjimu. Pastarojo bruožai išvelgiami tik XIX a. II pusėje prasidėjus šių teisių siekusiems visuomeniniams sąjūdžiams. Šioje rankraščio dalyje aptariama vietinės kilmės vokalo menininkų veikla ir jos recepcija visuomenėje.

9. Parengta dalis skyriaus „Vietinės vokalistės (solistės) Vilniaus miesto kultūroje“, (2,0 aut. l.)

Jolita Mulevičiūtė (0,75 etato) tyrė temą *Rusijos imperijos politika vizualiosios kultūros srityje: Lietuvos atvejais (XIX a. II pusė)*. Tirta vizualinė valdžios reprezentacija vakarinėse Rusijos imperijos gubernijose. Rašytiniai ir vaizdiniai duomenys rinkti LVIA, LMAVB RS, NMB RS, Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. Literatūros ir šaltinių ieškota užsienyje: RVIA ir RNB Sankt Peterburge, Lenkijos MA Literatūros tyrimų instituto rankraštyne, Meno instituto bibliotekoje ir BN. LII organizuotoje tarptautinėje konferencijoje perskaitytas pranešimas, kurio pagrindu vėliau parengtas 2,15 aut. l. apimties straipsnis „Autoriteto krizė. Apie išpuolius prieš Rusijos imperatoriaus šeimos narių portretus (Šiaurės Vakarų krašto atvejais)“. Straipsnis skirtas Lietuvos istoriografijoje netyrinėtoms temoms ir paremtas iki šiol nepublikuotais archyviniais šaltiniais. Jame aptariamas teisinis imperatoriaus ir jo šeimos narių portretų kūrimo, pardavimo ir vartojimo reguliavimas; nagrinėjama aukščiausius imperinės valdžios asmenis vaizduojančių kūrinių sklaida buvusioje LDK teritorijoje; mėginama atsakyti į klausimus, koku mastu ir kokiems tikslams tokios rūšies artefaktus naudojo vadinamojo Šiaurės Vakarų krašto gyventojai. Remiantis 64 teisminiais portretų niokojimo atvejais, priskiriamais imperatoriaus įžeidimų kategorijai, prieita išvados, kad Rusijos valdovų atvaizdai tarp vietinių vakarinių gubernijų gyventojų buvo gana plačiai paplitę, tačiau šis reiškinys sietinas ne tiek su politinio visuomenės lojalumo išraiška, kiek su pragmatiškais įvairių socialinių grupių interesais. Tuo metu, kai Rusijos valdžia stengėsi skleisti patvaldystės ir monarchizmo idėjas, tam, be kita ko, pasitelkdama vaizdines priemones, imperijos valdiniai mėgino valdžios simboliais manipuluoti, siekdami teisinės, ekonominės, finansinės naudos ar asmeninės psichologinės satisfakcijos. Konstatuojama, kad Rusijos imperijos pastangos pasiremti vaizdinėmis medijomis nebuvo sėkmingos, tačiau jos atvėrė modernios vizualinės propagandos epochą.

Parašytas ir įteiktas spaudai planuotas straipsnis:

10. Autoriteto krizė. Apie išpuolius prieš Rusijos imperatoriaus šeimos narių portretus (Šiaurės Vakarų krašto atvejais), įteiktas mokslo leidiniui *AB Imperio*, šiuo metu recenzuojamas, (2,15 aut. l.)

Jolanta Širkaitė (0,25 etato), tema *Lietuvos XIX a.–XX a. pradžios dailė ir meno institucijos*. Rašyta studija „Vincentas Slendzinskis (1837–1909)“. Toliau buvo apibendrinama ir analizuojama surinkta dokumentinė bei ikonografinė medžiaga, parengta, atliekami eiliuotų lenkiškų tekstų vertimai. Ši medžiaga esmingai papildė dailininko kūrybinę biografiją, atskleidžia jo literatūrinius gebėjimus, moralines nuostatas ir polinkį į filosofiją.

11. Parengti skyriai „Eilėraščiai“ ir „Maksimosa“, įpusėtas rengti skyrius „Vodevilis“; (1,0 aut. l.)

Rūta Marija Vabalaitė (0,25 etato), tema *Romantizmo filosofijos idėjų sklaida XIX a. pirmosios pusės Lietuvoje*. Remiantis jau sukaupta bei LNM surinkta medžiaga buvo analizuojamos Vilniaus universiteto rektoriaus, matematikos ir astronomijos profesoriaus Jano Sniadeckio (Jan Śniadecki, 1756–1830) estetikos bei meno filosofijos idėjos, nes jos ir lietuvių, ir net daugelio lenkų tyrinėtojų buvo tik paminimos, bet neanalizuojamos. Tyrinėjimo šaltiniai buvo J. Sniadeckio darbai: „Apie logiką ir retoriką“, „Apie literatūrą“ ir skyreliai iš jo „Žmogaus intelekto filosofijos“, skirti estetinio skonio, stiliaus, sąmojo, vaizduotės ir grožio esmės problemoms. Prieita išvadų, jog filosofijos istorijos tyrinėtojų teiginį, kad Sniadeckis buvo klasicizmo apologetas, galima papildyti tuo, jog jo estetiškos nuostatos rėmėsi jo bendresniais filosofiniais įsitikinimais, kuriuos įtakojo šotiškosios *common sense* mokyklos idėjos. Kaip ir šios mokyklos teoretikas Dugaldas Stjuartas, autorius plėtojo estetiką, priskirtiną ikiromantiniam laikotarpiui. Nors ir pateikdamas genijaus interpretaciją, kuri yra panaši į kantiškąją, J. Sniadeckis stengėsi pagrįsti objektyvistinę estetiką ir racionaliai paaiškinti grožio bei meno principus. Iš kitos pusės, „sveiko proto“ dėka negalėdamas nepastebėti, kad esama tikrovė neteikia medžiagos įminti genialumo prigimties, grožio esmės ir kitas meninės kūrybos paslaptis, jis išreiškė visai Apšvietai būdingą viltį, jog proto pažanga kada nors leis į šiuos mįslingus klausimus atsakyti remiantis racionaliais argumentais.

Parengtas ir įteiktas planuotas straipsnis:

12. Jan Śniadecki's Philosophical Interpretations of the Concepts Explaining Beauty and Art, *Diametros – An Online Journal of Philosophy*, ISSN 1733-5566, (0,68 aut. l.)

4. PUBLIKUOTI MOKSLINIŲ TYRIMŲ REZULTATAI

Studijos

1. Bakutyte, V. Vilniaus muzikas, fotografas ir poetas Faustynas Łopatyński (1825-1886): lietuviški kūrybinės veiklos punktyrai“, Vilnius: LKTI, 2019, 216 p. ISBN 978-609-8231-10-6.

Moksliniai straipsniai

2. Bakutytė, V. Maironis ir muzikinio bei teatrinio sąjūdžio reikšmės (XIX a.pab. – XX a. pirma pusė), *Maironio balsai. Kūryba, veikla, atmintis*. Kolektyvinė monografija (sudaryt. M. Žvirgždas), Vilnius: LLTI, 2019, p. 525–548, ISBN 978-609-425-251-8.
3. Bairašauskaitė, T. Adomo Krescencijaus Gabrieliaus Lopacinskio genealogijų dirbtuvė (XIX a. septintasis-devintasis dešimtmetis), *Lietuvos istorijos metraštis*, 2019/2, Vilnius, 2019, p. 113–136, ISSN 0202-3342.
4. Katilius, A. Seinų (Augustavo) vyskupijos vienuoliai marjonai (1821–1911), *Terra Jatwezenorum*, t. 11, d. 1, Punkskas, 2019, p. 195–213, ISSN 2080-7589.
5. Katilius, A. Wychowankowie seminarium duchownego w Sejnach – twórcy niepodległej Litwy, *Studia Elskie*, 2019, 21 Nr. 1, s. 39–46, ISSN 1896-6896.
6. Vabalaitė, R. M. Angelo Daugirdo grožio ir meno filosofija, *Logos*, 2018, nr. 96, p. 28–35. ISSN 0868-7692. <https://doi.org/10.24101/logos.2018.44>
7. Žaltauskaitė, V. Romos katalikų dvasininkų luomo „normos“ imperinės valdžios politikoje Šiaurės Vakarų krašte XIX a. antroje pusėje – XX a. pradžioje, *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*, t. 42, p. 91–108, ISSN 1392-0502.

Šaltinių publikacijos

8. Katilius, A. Kun. Pranciškaus Kuraičio laišakai kun. Aleksandriui Dambrauskui-Jakštui, *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*, t. 42, Vilnius, 2019, p. 385–409, ISSN 1392-0502.
9. Katilius, A. Vyskupas Antanas Baranauskas apie rusiškų disciplinų dėstymą Seinų kunigų seminarijoje, *Terra Jatwezenorum*, t. 11, d. 1, Punkskas, 2019, p. 214–233. ISSN 2080-7589.
10. Katilius, A. Fribūro universiteto studentų ateitininkų kuopos susirinkimų protokolai, *Soter*, 2018, Nr. 68 (96), p. 77–111. ISSN 1392-7450 (Print), ISSN 2335-8785 (Online) (vėluojanti, parengta spaudai 2018 12 01, nepateko į 2018 m. ataskaitą).

Mokslo populiarinimo straipsniai

11. Bakutytė, V. Stanislovo Moniuškos kūrybos lietuviškoji dimensija, *Muzikos barai*, 2019 06, Nr. 5–6, p. 7–9 (Priedas anglų k. Vida Bakutytė, The Lithuanian Dimension of Stanisław Moniuszko's Works, p. 5–7)
12. Bakutytė, V. Apie tris Stanislovo Moniuszko gyvenimo ir kūrybos etapus, *Kultūros barai*, 2019, Nr. 9, p. 56–60.
13. Griškaitė, R. „Pasivaikščiojimai po Vilnių su Teodoru Narbutu“ [straipsnio T. Narbut, „Ułamek z wędrówki po przyległościach Wilna“ (žr. T. Narbut, *Pomniejsze pisma historyczne, szczególnie do historii Litwy odnoszące się*, Wilno: nakład i druk T. Glücksberga, Księgarza i Typografa Wileńskiego Naukowego Okręgu, 1856, s. 55–70) vertimas į lietuvių kalbą, įvedamasis tekstas ir paaiškinimai], *Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius*, sudarytoja Zita Medišauskienė, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, t. 2, p. 85–125), ISBN 978-609-8183-36-8 (bendras) ISBN 978-609-8183-54-2.

5. REZULTATŲ SKLAIDA

Pateikite per programos ataskaitinį laikotarpį panaudotų rezultatų viešinimo ir populiarinimo priemonių sąrašą (tai, kas nepateikta „5. Publikuoti mokslinių tyrimų rezultatai“). Pateikite tikslius sklaidos priemonių bibliografinius ar kitokius duomenis (pvz., konferencijos pavadinimas, pobūdis (tarptautinė, Lietuvos, mokslinė, populiarinimo ar kt.) vieta, laikas, dalyvių skaičius ir kt.).

I. KONFERENCIJOS

A. Tarptautinės konferencijos

1. Бакутите, В. Станислав Монюшко в Вильне: литовский аспект творчества, Международный научно-практический форум *Художественное пространство Европы XIX–XX вв. и Станислав Монюшко: история, современное состояние*. Национальная академия наук Беларуси, Центр исследований белорусской культуры, языка и литературы НАН Беларуси, Институт искусствоведения, этнографии и фольклора им. К. Крапивы НАН Беларуси, Польский институт в Минске. Минск, 30–31 мая 2019 г. (pranešimas skaitytas plenariniame posėdyje, kuriame dalyvavo 9 pranešėjai iš Baltarusijos, Lenkijos ir Lietuvos; kiti 64 pranešimai skaityti 3 sekcijose, pranešėjai iš Lenkijos, Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, Moldovos, Lietuvos).
2. Mulevičiūtė, J. Pranešimas „Crisis of Authority: On Violence against the Images of the Russian Imperial Family” tarptautinėje konferencijoje *Making the Empire Great Again: Challenges in Modernising the Russian Empire*, Vilnius, 2019 m. birželio 20–21 d. Organizatoriai: Lithuanian Institute of History, Branch Office of the GHI Warsaw in Vilnius, German Historical Institute Warsaw, Kobe University, 15 pranešėjų iš Austrijos, D. Britanijos, Estijos, Italijos, Izraelio, Japonijos, JAV, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Rusijos ir Vokietijos.
3. Prašmantaitė, A. Pranešimas „Raport wizyty generalnej szkół Uniwersytetu Wileńskiego z 1803 r. pióra Franciszka Ksawera Michała Bohusza: historia rękopisu i modele przygotowania go do edycji“ tarptautinėje konferencijoje, skirtoje XIX – XX a. šaltinių leidybai, Varšuva, 2019 m. spalio 28 d. Organizatorius Varšuvos universiteto Istorijos institutas, 10 pranešėjų iš Baltarusijos, Lenkijos ir Lietuvos.
4. Žaltauskaitė, V. Pranešimas „Religious (In)tolerance in the Western Borderlands of the Late Imperial Russia“ tarptautinėje konferencijoje „Making the Empire Great Again: Challenges in Modernising the Russian Empire“ Vilniuje 2019 m. birželio 20–21 d. Organizatoriai: Lithuanian Institute of History, Branch Office of the GHI Warsaw in Vilnius, German Historical Institute Warsaw, Kobe University, 15 pranešėjų iš Austrijos, D. Britanijos, Estijos, Italijos, Izraelio, Japonijos, JAV, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Rusijos ir Vokietijos.
5. Žaltauskaitė, V. Pranešimas „On Nationalism at the Educational Institutions of the Roman Catholic Clergy in Lithuania (the Second Half of the Nineteenth Century)“, tarptautinis seminaras „Religious communities and political constructions: Balkans, Eastern Europe, Mediterranean (11th-20th centuries)“, Vilnius, 2019 m. spalio 16 – 18 d., organizatoriai: Vilnius University, CNRS Paris and others, 15 pranešėjų iš Anglijos, Izraelio, Kanados, Lietuvos, Prancūzijos, Serbijos ir Vokietijos.

B. Respublikinės mokslinės konferencijos

6. Žaltauskaitė, V. Pranešimas „Juožas Tumas-Vaižgantas – nelegalios spaudos bendradarbis, sumanytojas, autorius – XIX a. pabaigos kultūriniame kontekste“. Seminaras „Literatūros salos XIV“, Juodonių k. ir Rokiškis, Rokiškio raj. 2019 m. liepos 24 – 26 d., organizatorius LLTI, 18 pranešimų.
7. Žaltauskaitė, V. Pranešimas „Kunigo Juozo Tumo tarnystė XIX a. pabaigos Žemaičių (Telšių) vyskupijos kontekste“. Konferencija „Juožas Tumas-Vaižgantas – lietuvių kultūros spiritus movens“. 150-osioms Vaižganto gimimo metinėms skirta konferencija, Vilnius, Kaunas, 2019 m. spalio 10 – 11 d. Organizatoriai: LLTI ir Maironio lietuvių literatūros muziejus, 19 pranešimų.

C. Ilgalaikės programos mokslinė konferencija

2019 m. gruodžio 14 d. Vilniuje vyko šios ilgalaikės programos mokslinė konferencija *Intelektas ir vaizduotė XIX amžiaus sociokultūriniame lauke*. Organizatoriai Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Lietuvos istorijos institutas, Lietuvos nacionalinis muziejus. Perskaityta 10 pranešimų:

8. Bairašauskaitė, T. Nežinomas genealogas Adomas Krescencijus Lopacinskis (1826 – po 1893).
9. Bakutyte, V., Muzikas, poetas ir fotografas Faustynas Łopatyński (1825–1886): kūrybinės biografijos pėdsakai Vilniuje.
10. Griškaitė, R. Mykolo Balnsio Jašiūnai: istoriko rezidencija, ar šubravco buveinė?
11. Katilius, A. Jonas Totoraitis Seinų kunigų seminarijos dvasios tėvas.
12. Mulevičiūtė, J. Tarp krašto ir imperijos: apie Aleksandro Žirkevičiaus (1857–1927) pažiūras.
13. Prašmantaitė, A. Pranciškus Ksaveras Bogušas (1746–1820) Vilniaus švietimo apygardos mokyklų vizitatorius (1803 m.)
14. Širkaitė, J. Poetiniai ir moraliniai dailininko Vincento Slendzinskio (1838–1909) vaizdiniai.
15. Vabalaitė, R. M. J. Goluchovskio (1757–1858) mintys apie filosofijos reikšmę.
16. Viliūnas, D. Pilietinių vertybių vaizdiniai Užnemunės anoniminėje XIX a. pirmosios pusės poezijoje.
17. Žaltauskaitė, V. Vilniaus vyskupijos dvasininkų tarnybos prasižengimai. XIX a. paskutiniai dešimtmečiai.

D. Regioninės mokslinės konferencijos

18. Katilius, A. Pranešimas „Prof. Jonas Totoraitis MIC ir Marijampolė“, konferencija „Marijampolė XIX amžiuje: kultūra, bažnyčia, visuomenė“, Marijampolė, 2019 m. rugsėjo 17 d. Organizatoriai Marijampolės kultūros klubas „Aistuva“ su Marijampolės kolegijos meninės ir edukacinės veiklos klasteriu „Kvietiškio dvaro aplinkos pritaikymas rekreaciniams bendruomenės poreikiams“, 4 pranešėjai.
19. Viliūnas, D. Pranešimas „Marijampolės kunigų marijonų kronikos (1758–1834 m.) horizontai“. Europos Paveldo dienų konferencija „Marijampolė XIX amžiuje: kultūra, bažnyčia, visuomenė“ Marijampolė, 2019 m. rugsėjo 17 d. Organizatoriai Marijampolės kultūros klubas „Aistuva“ su Marijampolės kolegijos meninės ir edukacinės veiklos klasteriu „Kvietiškio dvaro aplinkos pritaikymas rekreaciniams bendruomenės poreikiams“, 4 pranešėjai.

II. Šviečiamoji ir mokslo sklaidos veikla

Bakutytė, V.:

1. *Stanisławas Moniuszko Lietuvoje*, parodos „Stanisławas Moniuško (Stanisław Moniuszko) – aštuoniolika meilės ir kūrybos metų Vilniuje“ atidarymas, Vilnius, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus, 2019 06 05
2. Ekskursija-pokalbis, parodos „Stanisławas Moniuško (Stanisław Moniuszko) – aštuoniolika kūrybos ir meilės metų Vilniuje“ uždarymas, Vilnius, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus, 2019 10 26
3. Stanisławo Moniuszko 200-osioms gimimo metinėms, *Kultūros diena*, LRT, 2019 05 06
4. Stanisławas Moniuszko Vilniuje (interviu), *Nashi novosti*, Baltarusijos TV (Minskas), 2019 05 30
5. Minėsime Stanislovo Moniuškos 200-ąsias gimimo metines. Pokalbis su muzikologe ir teatro istorike Vida Bakutyte, *Muzikinis pastišas*, LRT, 2019 06 12
6. Kas Lietuvai yra Stanislovas Moniuška?, *Ryto allegro*, LRT, 2019 06 28
7. Parodos „Stanisławas Moniuško (Stanisław Moniuszko) – aštuoniolika meilės ir kūrybos metų Vilniuje“ rašytiniai tekstai (aplankai ekspozicijos salėje), Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus, 2019 m. birželio 5 – spalio 28 d.
8. Чем завершился двухдневный форум Станислава Монюшко в Минске? (interviu), *Belarus 'segodnia*, 2019 06 04

Griškaitė, R.:

9. Vieša paskaita „1824–1855 metų Lietuva: ar tikrai be Adomo Mickevičiaus?“ (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmai, 2019 01 24).
10. Dalyvavimas istorikų ir kultūros istorikų susitikime „Simono Daukanto istorija – Simonas Daukantas istorijai“ (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmai, 2019 04 10). Diskusija skelbta spaudoje. Žr. „Simono Daukanto istorija – Simonas Daukantas istorijai“, *Būdas*, 2019, Nr. 3, p. 1–7.
Pastaba. Paskaitos ir diskusijos pavadinime neatsispindi, tačiau jose buvo labai daug dėmesio skirta Teodorui Narbutui, kuris yra vienas autorės individualios temos herojų.

Širkaitė, J.:

11. Paskaita apie Rōmerių rinkinių likimą parodoje „Išblaškyti išlikę“, Vilnius: LMA Vrublevskių biblioteka, 2019 01 18
12. Paskaita „Dailininkų Rōmerių dinastija ir dvi Romerienės“, Šiauliai: Šiaulių „Aušros“ muziejus, 2019 10 17

Žaltauskaitė, V.:

13. Konsultacijos rengiant dokumentinį filmą „Juozo Tumo kelionės“ (projekto vadovė Daiva Grikšienė).
14. Nacionalinis konkursas „Lietuvos istorijos žinovas“, Vilnius, 2019 m. kovo 3–10 d. Užduočių rengimas ir vertinimas.

6. PASTABOS APIE PROGRAMOS VYKDYMO EIGĄ

Pateikite pastabas (jei tokių turite) dėl programos vykdymo pasikeitimų, vykdymo problemų, naujų aplinkybių ir kt.

Vykdydami ilgalaikę programą susiduriama su sisteminėmis, organizacinėmis ir mokslinėmis problemomis:

1. Kaip ir ankstesniais metais atlikti tyrimus trukdo nepakankamas mokslinių išvykų finansavimas. LII mokslininkai šiaip taip išsiverčia tarpinstitucinių mainų su Lenkijos

mokslo institucijomis dėka, LKTI mokslininkams tenka investuoti į tyrimus asmenines lėšas. Dėl finansavimo trūkumų sunkiausiai pasiekiami XIX a. tyrėjams itin reikalingi Sankt Peterburgo archyvai.

2. Dėl nerasto finansavimo planuota ilgalaikės programos tarptautinė konferencija buvo surengta kaip mokslinė konferencija, skirta naujausių tyrimų sklaidai platesnėje visuomenėje.
3. Įpusėjus programai pastebėtas vėluojantis 2018 m. įteiktų straipsnių publikavimas, todėl ataskaitiniais metais sumažėjo paskelbtos mokslo produkcijos. Taip „laukia eilėje“ D. Viliūno straipsnis, įteiktas leidiniui „Senoji Lietuvos literatūra“ ir R. Griškaitės straipsnis, įteiktas „Lietuvos istorijos metraščiui“; dėl užsitęsusių parengiamųjų leidybos darbų J. Mulevičiūtės straipsnis bus išspausdintas straipsnių rinkinyje *Dilemmas of Nationalization in Russia's Western Borderlands, 1905–1915* (leidėjas CEU Press) 2020 m. Į 2020 m. nusikelia D. Viliūno baigiamo rengti šaltinio publikavimas. 2018 m. parengtas A. Prašmantaitės straipsnis „Pranciškus Ksaveras Bohušas Meilės Lukšienės tyrimuose“ nebuvo įteiktas spaudai paaiškėjus naujiems faktams apie M. Lukšienės darbą su Bogušo vizitacijos rankraščiu. Buvo nutarta, kad moksliniu požiūriu yra prasmingiau parengtą straipsnio tekstą panaudoti rengiamos šaltinio publikacijos įvade.
4. Ilgalaikės programos vykdymo tempai sulėtėjo dėl programos vadovės atsitraukimo nuo pagrindinio plano dėl svarbios valstybinės užduoties – 2019 m. įsitraukimo į Gedimino kalne rastų 1863–1864 m. sukilėlių istorijos, palaikų identifikavimo tyrimus, knygos apie juos rašymą, sudarymą ir leidybą. Taip pat dėl *force majeure* (programos vykdytojui artimo žmogaus liga ir netektis).
5. Į programos vadovės kasmet daromą apklausą, kokių pastabų programos vykdytojai turi programos eigai, dalis mokslininkų atsakė, kad džiaugiasi, galėdami joje dalyvauti.

Santrumpos:

AGAD – Archiwum Głównie Akt Dawnych, Vyriausiasis senųjų aktų archyvas (Varšuva)

LCVA – Lietuvos centrinis valstybės archyvas

LDK – Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė

LII – Lietuvos istorijos institutas

LKTI – Lietuvos kultūros tyrimų institutas

LLTI – Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

LMAVB RS – Lietuvos Mokslo akademijos Vrublevskių biblioteka, Retų spaudinių ir Rankraščių skyrius

LMT – Lietuvos mokslo taryba

LVIA – Lietuvos valstybės istorijos archyvas

NMB RS – Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka, Rankraščių skyrius

LNM – Lietuvos nacionalinis muziejus

RVIA – Rusijos valstybinis istorijos archyvas Sankt Peterburge

RNB – Rusijos nacionalinė biblioteka Sankt Peterburge

BN – Biblioteka Narodowa w Warszawie, Nacionalinė biblioteka Varšuvoje

VUB RS – Vilniaus universiteto biblioteka, Rankraščių skyrius

Programą vykdančios institucijos vadovas

(parašas) (vardas, pavardė)

 Alvydas Mikėnaitis

Programą vykdančios institucijos vadovas

(parašas)

(vardas, pavardė)

 Raimas Nekselis